
ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

УДК 338.439:636.5

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПТАХІВНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дебров В.В. - д.с.-г.н., професор,
Любенко О.І. - к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський
державний аграрний університет»

У статті проаналізовано рівень виробництва продукції птахівництва в Херсонській області. Проведено порівняльний аналіз із показниками по Україні. Визначено основні напрями розвитку птахівництва в регіоні.

Ключові слова: *попит, пропозиція, конкурентне середовище, птахівництво, тваринництво, споживання м'яса, продукція птахівництва, аграрна політика.*

Дебров В.В., Любенко О.І. Состояние и перспективы развития птицеводства Украины и Херсонской области

В статье проанализированы уровень производства продукции птицеводства в Херсонской области. Проведен сравнительный анализ с показателями по Украине. Определены основные направления развития птицеводства в регионе.

Ключевые слова: *спрос, предложение, конкурентная среда, птицеводство, животноводство, потребление мяса, птицеводческая продукция, аграрная политика.*

Diebrov V.V., Liubenko O.I. State and prospects for the development of poultry farming in Ukraine and Kherson region

The article analyzes the level of poultry production in the Kherson region. It makes a comparative analysis of indicators for Ukraine and specifies the main directions of the development of poultry farming in the region.

Keywords: *demand, supply, competitive environment, poultry farming, livestock production, meat consumption, poultry products, agricultural policy.*

Постановка проблеми. Сучасний стан економіки України та Херсонської області супроводжується гострою загальноекономічною кризою. За таких соціально-економічних умов неможливо досягти відповідного рівня ефективності виробництва, отримати прибуток, бути лідером в конкурентній боротьбі. Становлення виробничих відносин у птахівництві вимагає розробки дійових механізмів і підходів, які б дали змогу підвищити ефективність виробництва продукції птахівництва, створити сприятливі умови для залучення інвесторів, забезпечити конкурентоспроможність продукції на споживчому ринку.

Птахівництво, яке порівняно з іншими галузями тваринництва відзначається скоростиглістю, високими коефіцієнтами відтворення поголів'я і використання кормового протеїну, нижчою енергоємністю, більш високим рівнем механізації і автоматизації виробничих процесів. В організаційно-технологічному розвитку тваринницьких галузей птахівництво є галуззю, яка найбільшою мірою відповідає умовам застосування інтегрованої моделі "селекція – споживач кінцевої продукції", спрямованої на тісне поєднання всіх ланок виробничого процесу і забезпечення економічних інтересів учасників спільної діяльності в одержанні високих результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективному функціонуванню та проблемам розвитку птахівництва присвячено наукові дослідження таких вітчизняних вчених: В.П. Бородай, О.М. Бевза, В.І. Бойка, М.П. Вітковського, Ю.Я. Гапусенко, В.В. Дєброва, І.А. Іонова, Г.М. Колесникова, В.П. Коваленка, С.М. Куцака, О.О. Лук'яненко, Б.А.Мельника, Л.В. Порубанської, Ю.О. Рябокonia, П.М. Слюсара, Н.В. Сєперович, А.І. Свеженцова, Т.М. Стукача, В.І. Топіхи, В.І. Фісініна, А.В. Шоміна, М.Ф. Шкляр, О.М. Шпичака, Ф.О. Ярошенко та інших вчених [2, 4, 5]. Багато теоретичних питань є ще нерозв'язаними, залишаються дискусійними.

Постановка завдання. Стан забезпечення продовольством населення регіонів належить до найважливіших показників їх соціально-економічного розвитку, що набуває особливої актуальності в контексті реалізації державної регіональної політики. Метою досліджень було проведення аналізу особливостей виробництва продукції птахівництва України та Херсонської області за період 1995-2014 роки, зробити оцінку сучасного стану птахівництва та тенденцій його розвитку в Херсонській області, дослідження ситуації, що склалася на протязі останніх років у галузі птахівництва і визначення потенційних можливостей та шляхів підвищення ефективності господарської діяльності птахівничих підприємств регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Птахівництво - галузь сільськогосподарського виробництва. Основним завданням якої є розведення, вирощування, утримання, годівля птиці, застосування механізації, автоматизації, проведення ветеринарної профілактики з метою одержання продукції птахівництва.

Птахівництво на Україні завжди було найбільш рентабельною галуззю сільського господарства, яка не потребувала державних дотацій. Враховуючи геополітичне положення України врожаї фуражного зерна стабільні, а продукти виробництва: яйце та м'ясо птиці швидко реалізуються, тому, що доступні всім верствам населення.

Птахівництво було здавна широко розвинене на всіх українських землях, таким чином птахівництво в Україні є традиційною галуззю сільського господарства, цьому сприяють кліматичні умови. Так як птахівництво є скороспілою галуззю, вона менш капіталомістка, більш мобільна в нестійких умовах ринку. Віддача корму у птиці в 3-4 рази вища ніж у свиней, великої рогатої худоби та овець, тому собівартість м'яса птиці найнижча, що є найбільш сприятливим фактором підвищення попиту на цей продукт.

Детальне дослідження стану птахівництва необхідно починати з аналізу чисельності поголів'я птиці загалом по Україні. На рис.1 представлено чисельності поголів'я по областях України.

Лідерами за нарощуванням чисельності поголів'я сільськогосподарської птиці в усіх категоріях господарств України станом на 1 січня 2015 року в порівнянні з 2014 роком є Вінницька (16%), Херсонська (14%) і Волинська (8,6%) області України. Негативні показники в Донецькій (- 42,2%), Луганській (- 35,8%), і Миколаївській (- 23,2%) областях України. Загальний показник по країні, в сумі по областях з позитивною динамікою нарощування поголів'я сільськогосподарської птиці, склав 10,9% по відношенню до аналогічному періоду минулого року. Сумарний негативний показник по областях України, де відбулося зменшення поголів'я птиці, склав 13,1% відносно аналогічного періоду минулого року. В цілому по Україні поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів у всіх категоріях господарств станом на 1 січня 2015 року зменшилось на 2,2 % по відношенню до аналогічному періоду 2014 року [2, 6, 8].

Рисунок 1 - Чисельність поголів'я птиці в Україні по областях станом на 1 січня 2015 року

В Україні в цілому спостерігається позитивна динаміка росту чисельності поголів'я птиці (табл.1).

Якщо в 1995 році чисельність птиці складала 164,9 млн. голів, то в 2014 році 230,3 млн. голів. Необхідно звернути на позитивну динаміку збільшення поголів'я птиці в Херсонській області. В 1995 році чисельність птиці складала 4,0 млн. голів, а на 1 січня 2015 року чисельність поголів'я складала 12,5 млн. голів, на 1 липня 2015 року в регіоні нараховується 16,5 млн. голів.

Із даних таблиці 1 та рис. 2 видно, що по Україні спостерігається стрімка динаміка росту виробництва яєць [6,7,8].

Таблиця 1 - Чисельність поголів'я та виробництво яєць в Україні та Херсонській області

Роки	Поголів'я, млн. гол		Яйця від птиці, млн. шт		Рентабельність яєць, % по Україні
	по Україні	по Херсонській області	по Україні	по Херсонській області	
1995	164,9	4,0	9403,5	204,7	36,5
1996	149,7	3,8	8763,3	218,5	-2,4
1997	129,4	3,7	8242,4	207,4	-5,5
1998	123,3	3,8	8301,4	219,2	-1,3
1999	129,5	4,2	8739,7	211,9	-0,7
2000	126,1	3,6	8808,6	189,8	10,6
2001	123,7	3,5	9668,2	216,9	25,1
2002	136,8	4,0	11309,3	279,7	14,6
2003	147,4	4,1	11477,1	220,5	18,5
2004	142,4	3,3	11955,0	232,2	15,2
2005	152,8	3,6	13045,9	249,9	23,5
2006	162	2,7	14234,6	261,1	-6,8
2007	166,5	2,7	14062,5	277,4	9,1
2008	169,3	3,7	14956,5	440,5	13
2009	177,6	3,4	15907,5	380,7	13,1
2010	191,4	3,9	17052,3	437,3	18,6
2011	203,8	3,8	18689,8	479,1	38,8
2012	200,8	4,3	19110,5	542,5	52,6
2013	214,1	7,1	19614,8	1201,2	47,6
2014	230,3	11,0	19614,8	1805,5	58,8

Так виробництво яєць в 2014 році збільшилось на 108% проти показника 1995 року і становить 19614,8 млн. шт. В Херсонській області ми спостерігаємо позитивну тенденцію динаміки виробництва яєць. Так в 2014 році виробництво яєць в Херсонській області складало 1805,5 млн. шт. в 1995 році всього 204,7 млн.шт.

Завдяки реалізації інвестиційного проекту з будівництва птахокомплексу в с. Східне Білозерського району, який розрахований для утримання 6,5 млн. голів курей-несучок і 2,5 млн. голів ремонтного молодняку в області збільшилось виробництво яєць у 1,6 рази.

Куряче м'ясо є найбільш доступним видом м'яса для населення. Зростання доходів населення впродовж 2005-2008 років сприяв збільшенню платоспроможного попиту на продукцію птахофабрик. Друга причина збільшення споживання - світова тенденція часткового заміщення свинини і яловичини птицею, що спостерігається і в Україні. Сприяло зміцненню позицій курятини і обмеженість внутрішньої пропозиції з боку виробників свинини і скорочення промислового виробництва яловичини.

За січень-квітень 2015 року сільськогосподарськими підприємствами України було вирощено 414,0 тис. тонн (живої ваги) птиці всіх видів, що нижче показника 2014 року на 6,1% або на 26,9 тис. тонн. Реалізовано на забій 410,2 тис. тонн м'яса птиці всіх видів. Щодо показника минулого року обсяг реалізованої на забій птиці знизився на 4,3% або на 18,6 тис. тонн відповідно. З неї реалізовано бройлерів 392,0 тис. тонн, що на 4,5% (18,6 тис. тонн) нижче показника минулого року. Лідерами за обсягами реалізованих на забій бройле-

рів є наступні області: Вінницька – 112,7 тис. тонн, Черкаська – 102,1 тис. тонн, Дніпропетровська – 65,3 тис. тонн, Київська – 49,8 тис. тонн, Волинська – 25,6 тис. тонн, Львівська – 12,4 тис. тонн, Харківська – 5,0 тис. тонн і Рівненська – 4,6 тис. тонн, Хмельницька – 3,4 тис. тонн [6].

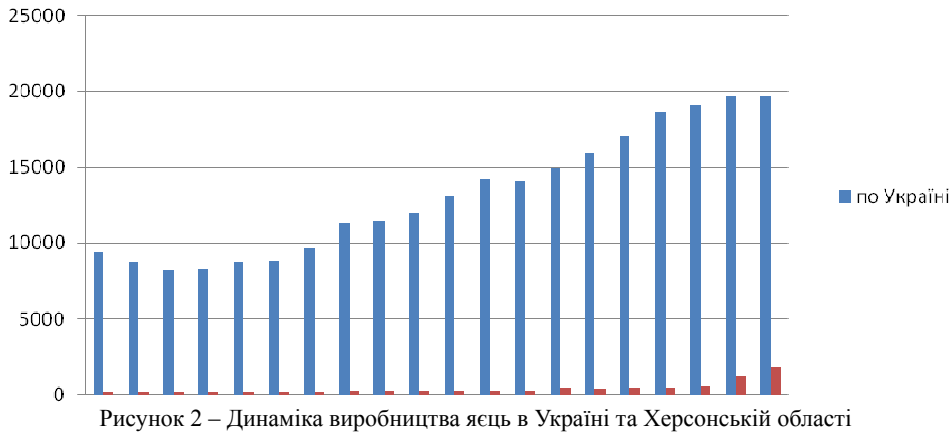

Рисунок 2 – Динаміка виробництва яєць в Україні та Херсонській області

Таблиця 2 - Динаміка виробництва основних видів продукції птахівництва у Херсонській області

Вид продукції	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
М'ясо птиці, тис. тонн	7,8	5,4	4,3	3,3	2,7	3,4	4,2	0,4
Яйця, млн. шт.	204,7	189,8	249,9	437,3	479,1	542,5	1201,2	1805,5

Відродження м'ясного птахівництва в Херсонській області не відбулося (табл.2). Птахівничі підприємства реалізують на ринку в основному вибракунувану птицю, а бройлерне виробництво має незначну частку в структурі реалізації. Так у 2014 році із реалізованих в області 0,4 тис.тонн м'яса птиці взагалі відсутнє м'ясо бройлерів [7]. Ці процеси мають вплив на рівень виробництва продукції, а також на рівень споживання м'яса.

Рівень рентабельності сільгоспдприємств з виробництва м'яса птиці Херсонської області є збитковим, а тому потребує прийняття невідкладних заходів з впровадження перспективних ресурсозберігаючих технологій виробництва м'ясної продукції птахівництва.

Потрібно зазначити, що промислове птахівництво з усіх галузей тваринництва на сьогодні найбільш динамічно розвивається, демонструє позитивні результати і залишається інвестиційно привабливим. А тому в розвитку даної галузі першочерговим завданням потрібно ставити забезпечення вітчизняних споживачів якісною сільськогосподарською продукцією, в тому числі і продукцією птахівництва.

Вітчизняні виробники набирають темпи, збільшують випуск продукції і в першу чергу, що особливо важливо, завдяки підвищенню продуктивності при одночасному зменшенні затрат кормів. Завдяки скоростиглості та високій якості харчових продуктів, основою яких є продукція птахівництва, ця галузь займає пріоритетне місце серед галузей тваринництва.

Висновки. Загалом по Україні спостерігається стрімкий розвиток галузі птахівництва. Відмічено тенденцію до збільшення поголів'я птиці, обсягів виробництва м'яса птиці та виробництва яєць. Це зумовлене, насамперед, зростанням попиту з боку населення та підприємств харчової промисловості.

Основними напрямками розвитку птахівництва повинні стати формування нових та відродження колишніх спеціалізованих комплексів з виробництва продукції птахівництва на індустріальній основі, більш повного використання генетичного потенціалу кросів і порід птиці, раціональної організації праці та виробництва, впровадження новітніх технологій виробництва продукції, поглиблення переробки птахівничої сировини, розширення асортименту і підвищення якості продукції.

Щоб забезпечити ефективність галузі птахівництва Херсонської області, в першу чергу необхідне залучення інвестицій в галузь, і особливо це стосується тих районів області, де відсутні суб'єкти господарювання, які займаються птахівництвом. Необхідно приділити значну увагу роботі племінних підприємств області щодо покращення ситуації стосовно забезпечення особистих підсобних господарств населення добовим молодняком птиці всіх видів.

Актуальними для Херсонської області залишаються питання щодо будівництва комбікормового заводу, встановлення біогазових установок для утилізації курячого посліду, а також виготовлення високоякісного органічного добрива для землеробства з метою виробництва екологічно чистої продукції.

Проведення названих першочергових заходів в поєднанні з іншими дасть можливість найближчим часом значно збільшити обсяги виробництва продукції та підвищити економічну ефективність птахівництва України та Херсонської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вербицький С. Птахівництво: сучасний стан та прогнози / С. Вербицький, В. Шевченко // Птахівництво. – Вересень 2008. – С. 4 – 7.
2. Копитець Н.Г. Ринок м'яса птиці // М'ясной бизнес.-2008.- № 4.- С.100-107.
3. Стефанів О. Б. Деякі аспекти формування пропозиції на ринку продукції птахівництва в Україні // Міжвідомчий науковий тематичний збірник «Птахівництво». – 2009. – випуск 64. – 36 с.
4. Щетініна І.О., Дяченко В.І. Значення інноваційного розвитку для птахівництва. Сучасний стан виробництва м'яса птиці в Україні та перспективи розвитку // Інститут птахівництва УААН. – 2009. – С.32-38.
5. Коваленко В.П., Куцак С.М., Гаврик А.П. Підвищення ефективності промислового птахівництва. -К. Урожай, 2005. – С.25-33.
6. www.ukrstat.gov.ua - офіційний сайт Державного комітету статистики.
7. <http://www.ks.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт головного управління статистики у Херсонській області.
8. www.apk-inform.com - Інформаційно-аналітичне агентство "АПК-Інформ".